CLASSICAL ARMENIAN BIBLE: THE ZOHRAB BIBLE

Edited by Dr H. Zohrabian

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆՉ
ՄԱՏԵԱՆ ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿՏԱԿԱՐԱՆԱՑ

ԸՍՏ
ՃՇԳՐԻՏ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ
ՆԱԽՆԵԱՑ ՄԵՐՈՑ
'Ի ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆՆ ՀԱՒԱՏԱՐՄԱԳՈՅՆ ԲՆԱԳՐԷ
'Ի ՀԱՅԿԱԿԱՆՍ ԲԱՐԲԱՌ։

Նորոգապէս 'ի լոյս ընծայեալ
յընտրելագոյն գրչագիր գաղափարէ՝
Համեմատութեամբ այլևայլ օրինակաց,
Հանդերձ կարևոր ծանօթութեամբք բնաբանին։

Յաշխատասիրութենէ տեառն
Հ. Յովհաննու Զօհրապեան Վարդապետի,
'ի միաբանութենէ Մեծին Մխիթարայ
Րաբունապետի և առաջին Աբբայի։

Տպագրեալ Հրամանաւ Տ.Տ. Ստեփաննոսի Ագոնց
Աստուածապատիւ Արհիեպիսկոպոսի,
և Առաջնորդի Ուխտին՝ Սրբոյն Ղազարու։

THE BIBLE
OLD AND NEW TESTAMENTS

ACCORDING
TO THE ACCURATE TRANSLATION
OF OUR ANCESTORS
FROM THE MOST RELIABLE GREEK TEXT
INTO THE ARMENIAN LANGUAGE.

Newly published from the best manuscript,
with a comparison of various exemplars,
with important annotations to the text.

On the basis of the work of
Rev. Doctor Fr. Hovhann Zohrabian,
of the Congregation of the Great Mechitar,
Pontif and first Abbot.

Published by order of the Very Rev. Stepannosi Agonts,
Honoured Venerable Bishop
and Prelate of the Congregation of St. Lazarus.

Revised edition edited by Tigran A. Aivazian (Erevan, 2016)

1805 'Ի ՎԵՆԵՏԻԿ. ՌՄԾԴ
'Ի Գործարանի Սրբոյն Ղազարու։

1805 VENICE
At the Press of St. Lazarus.

ե կիլ 'ի նոսա: [16]Կենդանութեամբ մերով նուաղեցին աչք մեր
յօգնականութենէ մերմէ. զի տարապարտուց կացուցեալ էր
փէ մեր զնոսա դէտս 'ի մտուխս: [17]Երեսք Տեառն բաժանեալ
են 'ի նոցանէ, և ո՛չ ևս յաւելցի հայել 'ի նոսա. երեսք
քահանայից ակն ո՛չ առին ծերոց. ո՛չ ողորմեցան 'ի վե-
րայ տղայոց նոցա. դէտ ակն կալեալ հայէաք յազգս որ
ծա-դէ ո՛չ փրկէին զմեզ. [18]որսացան զմեզ, փոքր մեւս ևս սատա-
կել ջնջեալ էր զմեզ 'ի քաղաքաց մերոց: Հաս ժամ, հաս-
եալ է ժամանակ, կատարեցան աւուրք մեր, լցան ժամա-
կոփ նակք: [19]Թեթևացան հալածիչք մեր 'ի վերայ լերանց. իբրև
զարծուիս երկնի՛ց 'ի վերայ լերանց բարձանց ճախրեցին,
ուէ և յանապատի 'ի դարան մտեալ պաշարեցին զմեզ: [20]Հո-
գի երեսաց մերոց Տէր Քրիստոս, պատեցան զնովաւ յա-
պականութեան իւրեանց. մինչդեռ մեք խորհէաք թէ ընդ
հովանեա՛ւ նորա նստցուք և կեցցուք 'ի մէջ հեթանո-
չհ սաց: [21]Ցնծա՛ դու և ուրա՛խ լեր դուստր Եդոմայեցւոց. որ
բնակեալդ ես յերկրիդ Աւստացւոց. եկեսցէ բաժակս այս
'ի վերայ քո. յարիցես և արբցես, արբեսցիս և անդրէն
թա դարձուսցես: [22]Պակասեցին անօրէնութիւնք քո Սիոն, և ո՛չ
ևս յաւելցէ խրատել զքեզ. ա՛յց արար անօրէնութեանդ քոյ
դուստր Եդոմայ. յայտնեաց զամենայն ամպարշտութիւնս
քո:

ԱՂՕԹՔ ԵՐԵՄԻԱՅ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

1 Յիշեա՛ Տէր որ ինչ անցք անցին ընդ մեզ. նայեա՛ց և տե՛ս
զնախատինս մեր: [2]Ժառանգութիւն մեր դարձաւ յօտա-
րութիւն, և բնակութիւն մեր 'ի նշդեհութիւն: [3]Որբ մնա-
ցաք մեք` և ո՛չ գոյր մեր հայր. մարք մեր իբրև այրիք 'ի
ժամանակաց մերոց: [4]Զջուր մեր զնո՛յ արբաք. և փայտն
մեր առանց փոխանակի [5]եկն 'ի վերայ պարանոցի մերոյ:
Հալածական եղեաք, և ո՛չ գտաք հանգիստ: [6]Զեռնածի՛գ
եղեն Եգիպտացիքն` և ոչ Ասորեստանեայքն յագեցուցա-
նել հացիւ: [7]Հարքն մեր մեղան, և չի՛ք ուրեք 'ի միջի. և
մեղք հարցն այն ընդ մեզ ելին: [8]Ծառայք տիրեցին մեզ. և
այն որ փրկէրն զմեզ 'ի ձեռաց նոցա` չի՛ք 'ի միջի: [9]Եկա՛յք
համբարս 'ի ներքս արասցուք յերեսաց սրոյն անապատի:
[10]Մորթք մեր կարկամեցան իբրև զթոնիր հնացեալ յերե-
սաց բարկութեան սովոյն: [11]Զկանայս խայտառակեցին 'ի
Սիոն, և զկուսանս 'ի քաղաքս Յուդայ: [12]Զծերս կախե-
ցին զբութաց, և 'ի պառաւունս ո՛չ խնայեցին: [13]Ընտիր
ընտիրքն զձայն բարձեալ կականէին, և երիտասարդքն
զփայտի հարեալ տկարացան: [14]Ծերք 'ի գրոց մեկնեցան,
և ընտիրքն յօրհնութեանցն լռեցին: [15]Լքան յուրախութենէ
սիրտք մեր, և դարձան 'ի սուգ օրհնութիւնք պարուց մե-
րոց: [16]Անկաւ պսակն 'ի գլխոց մերոց. վա՛յ մեզ վա՛յ մեզ`
զի աղքատացաք: [17]Վասն այսորիկ տրտմ մեզ սիրտ ցա-
ւագին. վասն այսորիկ և խաւարեցան աչք մեր [18]'ի վերայ
լերին Սիոնի, զի դարձաւ յապականութիւն. և աղուէսք
մուտ և ել առնէին 'ի սրահս նորա: [19]Եւ դու Տէր յա-
ւիտեան կաս, և աթոռ քո ազգէ մինչև յազգ: [20]Ընդէր
մինչև 'ի սպառ մոռացար զմեզ. հարեր թողեր և լքե՛ս
զմեզ մինչև յերկար ժամանակս: [21]Դարձո՛ զմեզ Տէր` և
դարձցուք. նորոգեա՛ զմեզ Տէր իբրև զաւուրսն զառաջինս:
[22]Զի մերժելո՛վ մերժեցեր զմեզ. բարկացաւ սրտմտութիւն
բարկութեան քոյ 'ի վերայ մեր մինչև 'ի սպառ:

Կատարումն 'ի Տէր Մարգարէութեանն Երեմիայ:

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԴԱՆԻԷԼԻ ՄԱՐԳԱՐԷԻ

Ասի` Դանիէլ որդի գոլ Յովհաննու որդւոյ Յովսիայ բարե-պաշտին արքայի, հօրեղբօրորդի երից մանկանցն, որք ասին որդիք գոլ Յովակիմայ, և թոռունք Յովսիայ: Զսոսա Նաբուքոդոնոսոր յառաջին ելանելն 'ի վերայ Երուսաղեմի տարաւ 'ի Բաբելոն: Եւ մինչ մանուկն էր Դանիէլ ընկալաւ զհոգին Սուրբ Աստուծոյ, որով դատապարտեաց զչարածերսն, և ապրեցոյց զպարկեշտն Շուշան: Մտեալ ապա Դանիէլեանքն յարքունիսն ճգնէին պահօք, զորս և փառաւորեաց Աստուած. զի Դանիէլ զխորհուրդ պատկերին զոր ետես Նաբուքոդոնոսոր` մեկնեաց հաւաստի. յորում գուշակեաց զանսերմն ծնունդն Քրիստոսի 'ի Կուսէն` վիմովն որ հատաւ առանց ձեռին. և պատուեցաւ 'ի թագաւորէն: Իսկ երեք մանկունքն 'ի հնոցին զարմացուցին զնա: Յաւել ևս մեկնել Դանիէլ զխորհուրդ ծառոյն 'ի վերայ Նաբուքոդոնոսորայ, և զգիր ձեռինն 'ի վերայ Բաղտասարայ: Նենգեցաւ Դանիէլ յիշխանացն` և ապրեցաւ. և տեսլեամբ գազանացն մինչ 'ի կատարած երկրի գուշակեաց զերկրորդ գալուստն Քրիստոսի. հաստատեաց 'ի խնուլ եւթնասուն ամին զդարձ գերւոյն. և եւթնասուն եւթներորդօքն սահմանեաց զմիջոցն մինչ 'ի ծնունդն Քրիստոսի: Պահեաց երիս եւթնեօրդս, և ուսաւ 'ի հրեշտակէն զոր ինչ յետ դարձին պատահէր հրէիցն յԱնտիոքայ. յորում նկարէ զլինել նեղութեանցն որ 'ի Նեռնէն. և զորոշումն յարուցելոցն, կնքեալ զտեսիլն մինչև 'ի ժամանակն: Խնու զբերանս առիւծուցն. կերակրի յԱմբակումայ, և պատուի 'ի Կիւրոսէ: Եւ ունի Գիրքս Դանիէլի պատմութիւն ամաց յիսուն և երկուց:

Գլուխք Դանիէլի մարգարէի

Ա. Մարգարէանայ նախ վասն Շուշանայ, փրկէ զզրպարտեալ արդարն, և մահու մատնէ զանօրէն ծերսն:
Բ. Ընտրին Դանիէլեանք և առնին յանձն ներքինապետին. և ուտեն ունտս. և 'ի ժամանակի իբրև կացին առաջի թագաւորին` երևեցան գտան գեղեցկագոյն քան զամենեսին:
Գ. Տեսանէ երազ Նաբուքոդոնոսոր. և իբրև 'ի վարանս մտին և չկարէին գիտել մոգքն զերազն և զմեկնութիւնն. հրամայէ կոտորել զնոսա. և 'ի տագնապի կացին և Դանիէլեանք, և ապրեցոյց զնոսա Աստուած. քանզի յայտնեաց Դանիէլի զգիտութիւն երազոյն:
Դ. Մտանէ Դանիէլ և ասէ թագաւորին զերազն, և զմեկնութիւն նորա: Իսկ վէմն որ հատաւ առանց ձեռին Քրիստո՛ս է. զի առանց ամուսնութեան ծնաւ 'ի Կուսէն:
Ե. Կանգնեաց զպատկերն Նաբուքոդոնոսոր, և հրամայէ ամենեցուն երկիրպագանել. և զերիս մանկունսն արկանէ 'ի հնոց. վասն զի ո՛չ պագին երկիր պատկերին. իբրև որ շուրջ զհնոցաւն էին սատակեցան, և նոքա ապրեցան, և օրհնէին զԱստուած. կոչեաց զնոսա` ետես կենդանիս և զարմացաւ. և փառաւոր արար զԱստուած. և զնոսա իշխանութեամբն հրէից պատուեաց. և հրաման ետ` թէ որ հայհոյէ զԱստուած` մահու մեռցի:
Զ. Տեսանէ այլ երազ Նաբուքոդոնոսոր, և 'ի տարակուսի է միւսանգամ, ասէ իմաստնոցն Բաբելացւոց, և ո՛չ գիտացին. մեկնէ զերազն Դանիէլ. և խրատ թագաւորին` զանօրէնութիւնս իւր ողորմութեամբ քաւել. և յետ բազում ժամանակաց ել 'ի գլուխ երազն, և օրհնեաց զԱստուած Նաբուքոդոնոսոր:
Է. 'Ի մտանել սուրբ սպասուցն 'ի հրամանէ Բաղտասարայ արքայի որդւոյ Նաբուքոդոնոսորայ, մինչդեռ ըմպէին նոքօք կոչնականքն, ել թաթ ձեռին և գրեաց յորմն. իբրև զայն ևս տարակուսէին ճանաչել իմաստունքն Բաբելացւոց, եկն Դանիէլ, ծանեաւ զգիրն և մեկնեաց. զգեցաւ ծիրանիս, և արկին մանեակ ոսկի 'ի պարանոցի նորա. և քարոզ կարդացաւ լինել երրորդ իշխան թագաւորութեան նորա:
Ը. Թագաւորեաց Դարեհ Մար, և կացոյց իշխան զԴանիէլ.

---

15 Ոմանք. 'Ի բաց կացէք 'ի բաց կացէք. պիղծ կար"... մի՛ մերձենայք 'ի նոսա... բնակել: 16 Ոմանք. Կենդանեաւ մերով նուա՛... կացուցեալ էր մեզ զնոսա: 17 Բաղդ–մ. Բաժանեալ է 'ի նոցանէ... ոչ ողորմեցան տղայոց նոցա... յազգսն որ ոչ փրկեցին զմեզ. ո–ր Ոսկան. յազգս ձեր: 18 Բաղդ–մ. Սատակեալ ջնջեալ էր: 19 Օրինակ մի միայն համաձայն միւս–ն ո–նի անապա–գո–րեամբ. իբրև զածուիս երկկի՛ց. ո–ր մնացեալ բաղդ–մ ունեն համեմատ բնագրին. իբրև զարծուիս երկնից: Յօրինակին. 'Ի դարման մտեալ պաշա՛": 20 Յօրինակին կարմրադեղով գրի. Տէր Քրիստոս: Ոմանք. Խորհէաք` ընդ հովանեաւ նորա նստէաք 'ի մէջ հեթա՛": 21 Ոմանք. Յերկրիդ Աւստրացւոց. եկեսցէ բաժակս 'ի վերայ քո արբցես արբեսցի՛ս և այսրէն դարձուսցես: 22 Ոմանք. Պատեցին անօրէնութիւնք... ոչ ևս յաւելցէ խախտել զքեզ... անօրէնութեան քում... ամբարշտութիւնդ քո: Ոմանք. Աղօթք սրբոյն Երեմիայի: 1.2 Այլք. 'Ի նժդեհութիւն: 4 Ոմանք. Զջուրս մեր... և փայտ մեր: 6 Յոմանս պակասի. Եւ ոչ Ասորեստանեայք: 7 'Ի բաղդ–մս պակասի. Հարցն այն ընդ մեզ է": 8 Ոմանք. Չի՛ք ուրեք 'ի միջի: 13 Ոմանք. Եւ ընտիր ընտիրքն: 14 'Ի լու–ս. Ծերք 'ի դպրացն մեկնեցան: Ո–ր ոմանք. 'Ի դրանցն մեկնեցան. և ոմանք. 'Ի գրոց դրացն մեկնեցան, և յընտիր ընտիրքն յօրհն": 15 Ոմանք. Լքան սիրտք մեր յուրա՛": 16 Բաղդ–մ. Վայ մեզ` զի մեղաք: 18 Ոմանք. Զի դարձան յապականութիւն:

19 Ոմանք. Եւ աթոռ քո ազգէ յազգ: 20 Յօրինակին պակասէր. Հարեր թողեր և: Ո–ր ոմանք. Հարցես թողցես: 'Ի լու–ս. Եւ լքեր զմեզ: 21 Բաղդ–մ. Իբրև զաւուրսն առաջինս: 'Ի վախճանի ոմանք. Կատարումն 'ի Տէր Երեմիայ մարգարէի. և ոմանք. Կատարեցաւ

*բռնադատէր թագաւորն 'ի նախարարացն Հաստատել Հրա-
ման, զի եթէ իշխեսցէ ոք խնդրել խնդրուածս յԱստուծոյ կամ
'ի մարդոյ, բա՛ց միայն յարքայէ մինչև ցերեսուն օր՝ անկցի
'ի գուբն առիւծուց: Իբրև այնպէս կարգէր. սպասէին Դանի-
էլի մինչդեռ կայր յաղօթս, և չարախօսէին. կուտէին 'ի վե-
րայ թագաւորին, և ստիպէին զնա արկանել 'ի գուբ, և արկ.
և կանխեաց եկն եգիտ զնա կենդանի, եՀան զնա 'ի գբոյն.
և զչարախօսսն կանամբք Հանդերձ մատնեաց 'ի սատակումն
առիւծուցն. և Հրաման երկնչել յԱստուծոյ:*

*Թ. Տեսանէ զտեսիլ գազանացն. առիւծովն՝ զթագաւորութիւնն
Բաբելացւոց. արջովն՝ զՄարաց և զՊարսից. ընձուն՝ զՄակե-
դովնացւոցն. և չորրորդիւն՝ զՀռոմայեցւոցն: Մարգարէանայ
վասն Քրիստոսի, և վասն Նեռինն, և Անտիոքու ամպարշտի.
զի նա է եղջեւրն փոքրիկ որ ընկէց զերիսն՝ որ յառաջ քան
զնա էին:*

*Ժ. Մարգարէանայ թէ զիարդ Աղէքսանդրոս Մակեդոնացի քակ-
եաց զթագաւորութիւնն Պարսից. խոյ՝ զթագաւորն Պարսից ա-
սէ. և քօշ՝ զԱղէքսանդրոս Մակեդոնացի: Աստ կայ եւթանասուն
եւթներորդքն:*

*ԺԱ. Իսկ վերջին տեսիլն՝ ուր զՀարաւային տիկնոջն ասէ՝ 'ի Մա-
կաբայեցւոց գիրսն գտանի. յորում և վասն Նեռինն և կատա-
րածի:*

*ԺԲ. ԶԲէլ կործանէ, զվիշապն սպանանէ, և 'ի գուբն արկանի և
ապրէ. և որք պատճառք արկանելոյն նորա եղեն՝ արկան 'ի
գուբն և ծախեցան յառիւծուցն:*

ՄԱՐԳԱՐԷՈՒԹԻՒՆ ԴԱՆԻԷԼԻ
Դանիէլ Դատաստանաց

Ա 13 *Եւ էր այր մի բնակեալ 'ի Բաբելոնի, և անուն նո-
րա Յովակիմ: 2 Եւ ա՛ռ իւր կին՝ անուն Շուշան, դուստր
Քեղկեայ, գեղեցիկ յոյժ՝ երկիւղած 'ի Տեառնէ: 3 Եւ ծնօղք
նորա արդարք, և ուսուցին զդուստրն իւրեանց ըստ օ-
րինացն Մովսիսի: 4 Եւ էր Յովակիմ մեծատո՛ւն յոյժ. և է՛ր
նորա բուրաստան՝ մերձ յապարանս իւր. և առ նա՛ ժո-
ղովէին Հրէայք, զի փառաւորագո՛յն էր քան զամենեսեան:
5 Եւ երևեցան երկու ծերք 'ի ժողովրդենէ անտի դատաւորք
տարւոյն այնմիկ. զորոց խօսեցաւ Տէր՝ եթէ ել անօրէնու-
թիւն 'ի Բաբելոնէ 'ի ծերոցն դատաւորաց. որ Համարէին
առաջնորդել ժողովրդեանն: 6 Եւ նոքա Հանապազորդէին 'ի
տանն Յովակիմայ. և գային առ նոսա ամենեքեան 'ի դա-
տաստան: 7 Եւ լինէր իբրև ժողովուրդն մեկնէր զՀասարակ
աւուրբք՝ մտանէ՛ր Շուշան, և զգնայր 'ի բուրաստանի առն
իւրոյ: 8 Եւ տեսանէին զնա երկոքին ծերքն Հանապազ՝ զի
մտանէր և զգնա՛յր. և ցանկացան նմա: 9 Եւ դարձուցին
զմիտս իւրեանց, և խոտորեցուցին զաչս իւրեանց չՀայել
յերկինս՝ և չյիշել զարդար դատաստանսն: 10 Եւ էին երկոք-
եան Հարեալ 'ի նմա. և չպատմէին միմեանց զցաւս իւր-
եանց, 11 զի պատկառէին պատմել զցանկութիւնն իւրեանց.
քանզի կամէին լինե՛լ ընդ նմա: 12 Եւ սպասէին նմա ստէպ
Հանապազ տեսանել զնա: Եւ ասեն ցմիմեանս. 13 Երթիցո՛ւք
'ի տուն, զի ճաշոյ ժա՛մ է: Ելին մեկնեցան 'ի միմեանց.
14 և դարձեալ անդրէն եկին միւսանգամ առ միմեանս, և
Հարցեալ միմեանց զպատճառսն, խոստովա՛ն եղեն զցան-
կութիւնն իւրեանց. ապա եղեն ժամադիր միմեանց՝ թէ երբ
կարասցեն զնա միայն գտանել: 15 Եւ եղև 'ի սպասելն նոցա
նմա 'ի դիպող աւուր. եկն եմուտ երբեմն որպէս յերէկն և
յեռանդն, երկու միայն աղջկամբք, և ցանկացաւ լուանալ
'ի բուրաստանի անդ. քանզի տօ՛թ էր, 16 և չէր ոք անդ.
բայց միայն երկու ծերքն թաքուցեալք՝ որ սպասէի՛ն նմա:
17 Եւ ասէ ցաղջկունսն. Երթա՛յք բերէ՛ք ինձ ե՛ւղ և աճառ, և
զդուրս բուրաստանիս փակեցէ՛ք՝ զի լուացայց: 18 Եւ արա-
րին որպէս ասաց նոցա. փակեցին զդուրս բուրաստանին,
և ելին 'ի կողմանէ դրանցն բերել զոր ինչ Հրամայեաց
նոցա. և չտեսին զծերսն՝ քանզի թաքուցեալ էին: 19 Եւ ե-
ղև իբրև ելին աղջկունքն, յարեա՛ն երկու ծերքն, և դիմե-
ցին 'ի վերայ նորա և ասեն. 20 ԱՀա դուրք բուրաստանիս
փակեալ են, և չի՛ք ոք որ տեսանէ զմեզ, և մեք ցանկացեալ
եմք քեզ. վասն որոյ և քո Հաւանեալ մեզ՝ լե՛ր ընդ մեզ:
21 Ապա թէ ոչ՝ վկայե՛մք զքէն, թէ ոմն պատանի՛ էր ընդ
քեզ, և վասն այնորիկ արձակեցեր զաղջկունսն 'ի քէն:
22 Յոգո՛ց եՀան Շուշան և ասէ. Տագնա՛պ է ինձ յամեն-
այն կողմանց. եթէ զայդ գործեցից՝ մա՛Հ է ինձ, և եթէ
ո՛չ գործեցից՝ չե՛մ ապրելոց 'ի ձեռաց ձերոց: 23 Բայց լա՛ւ
է ինձ չգործել զայդ՝ և անկանել 'ի ձեռս ձեր, քան թէ
մեղա՛յց առաջի Տեառն: 24 Եւ աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ
Շուշան. աղաղակեցին և երկոքին ծերքն կի՛ց նմին: 25 Եւ
ընթացաւ մին եբաց զդուրս բուրաստանին: 26 Իբրև լուան
զձայն ճչոյն 'ի բուրաստանի անդ ընտանիքն՝ անկան ընդ
կողմն դրանն 'ի ներքս, տեսանել թէ զի՞նչ իրք ընդ նմա
անցեալ իցեն: 27 Եւ իբրև ասացին ծերքն զբանս իւրեանց՝
զամօթի Հարան ծնօղքն յոյժ. զի ո՛չ երբէք այնպիսի բանք
ասացան զՇուշանայ: Եւ եղև 'ի վաղիւ անդր 28 իբրև եկն
ժողովուրդն առ այրն նորա Յովակիմ. եկին և երկու ծերքն
անօրէն մտօք զՇուշանայ՝ սպանանել զնա: 29 Եւ ասեն ա-
ռաջի ժողովրդեանն. Յղեցէ՛ք զՇուշանայ զդստերէ Քեղ-
կեայ, որ է կին Յովակիմայ: Եւ նոքա յղեցին. 30 և եկն նա՝
և ծնօղք իւր՝ և որդիք իւր՝ և ամենայն ազգականք նո-
րա: 31 Եւ Շուշան՝ էր փափո՛ւկ յոյժ և գեղեցիկ տեսլեամբ:
32 Եւ անօրէնքն Հրամայեցին Հոլանի՛ առնել զնա՝ քանզի
սքօղեալ էր, զի լցցին գեղով նորա: 33 Եւ իւրքն լային. և
ամենեքին որ ճանաչէին զնա: 34 Յարեա՛ն երկոքին ծերքն
'ի միջոյ ժողովրդեանն՝ և եդին զձեռս իւրեանց 'ի վե-
րայ գլխոյ նորա: 35 Եւ նա լալով Հայեցա՛ւ յերկինս. քանզի
էր սիրտ նորա յուսացեալ 'ի Տէր: 36 Ասեն ծերքն երկոք-
եան. Մինչդեռ մեք միա՛յն զգնայաք 'ի մէջ բուրաստանին,
եմուտ դա անդր երկու աղջկամբք, և փակեաց զդուրս
բուրաստանին, և արձակեաց զաղջկունսն: 37 Եկն առ նա
պատանի մի որ էր թաքուցեալ, և անկա՛ւ ընդ դմա: 38 Եւ
մեք էաք յանկեան բուրաստանին. իբրև տեսաք զանօրէ-
նութիւնն՝ ընթացա՛ք առ դոսա, և տեսաք զլինելն դոցա
ընդ միմեանս: 39 Զնա ո՛չ կարացաք ունել, քանզի բո՛ւռն էր
քան զմեզ, և եբաց զդուրսն և փախեաւ արտաքս: 40 Զդա
զոր ըմբռնեցաքդ՝ Հարցաք թէ ո՞վ էր պատանին, և ո՛չ կա-
մեցաւ պատմել մեզ. զայդ վկայե՛մք: 41 Եւ Հաւատա՛ց նո-
ցա ատեանն իբրև ծերոց ժողովրդեան՝ և դատաւորաց.
և դատեցան զնա մեռանել: 42 Աղաղակեա՛ց 'ի ձայն բարձր
Շուշան՝ և ասէ. Աստուած յաւիտենական ծածկագէտ, որ
գիտես զամենայն յառաջ քան զլինել նոցա. 43 դո՛ւ գիտես
զի սո՛ւտ վկայեն զինէն. և աՀա մեռանի՛մ որ ոչ ինչ գոր-
ծեցի՝ զոր դոքա՛յդ անօրինեն զինէն: 44 Եւ լուաւ Տէր ձայ-
նի նորա. 45 և մինչդեռ տանէին զնա կորուսանել, զարթոյց
Աստուած զՀոգին Սուրբ 'ի վերայ մանկան միոյ տղայոյ ո-
րում անուն էր Դանիէլ: 46 Եւ աղաղակեաց 'ի ձայն բարձր՝
և ասէ. Անպա՛րտ եմ ես յարենէ դորա: 47 Եւ դարձաւ ա-
մենայն ժողովուրդն առ նա՝ և ասեն. Զի՞նչ է բանդ այդ
զոր դուդ խօսեցար: 48 Եւ նա եկաց 'ի մէջ նոցա և ա-
սէ. Այդպէս անմի՞տք էք որդիք Իսրայէլի. ո՛չ քննեցէք, և
ո՛չ յիրաւանց վերայ Հասէք, և դատապարտեցէ՛ք զդուստրդ
Իսրայէլի: 49 Դարձա՛յք անդրէն յատեան. քանզի սո՛ւտ վկա-
յեցին դոքա զնմանէ: 50 Եւ դարձաւ ժողովուրդն վաղվա-
ղակի: Եւ ասեն ցնա ծերքն. Եկ նի՛ստ 'ի միջի մերում՝ և
պատմեա՛ մեզ. զի քե՛զ ետ Աստուած զերիցութիւն: 51 Եւ*

Երեմիա մարգարէ:

'Ի Բազումս պակասի. *Մարգարէութիւն Դանիէլի.* Ն — ունին միայն երկրորդ վերնագիրը. *Դանիէլ Դատաստանաց:* 13.2 Ոմանք. *Եւ երկիւղած 'ի Տեառնէ:* 3 Ոմանք. *Եւ ուսուցանէին զդուս":* 5 Ոմանք. *Դատաւորք տարւոյն այնորիկ... և Համարէին առաջ":* Ո—ք Ն—ս ոմանք. *Որ արՀամարէին առաջնորդել:* 6 Ոսկան. *'Ի տունն Յովակիմայ:* 7 Ոմանք. *Առն իւրում:* 9 Ոմանք. *Եւ դարձուցին զսիրտս իւրեանց:* 11 Ոմանք. *Զցանկութիւնս իւրեանց:* 13 Ոմանք. *Քանզի ճաշոյ ժամ է. և ելին մեկնէ":* Ո—ք Ոսկան. *Ճաշու ժամ է:* 14 Ոմանք. *Եւ Հարցեալ 'ի միմեանց զպատ"... զցանկութիւնս իւրեանց, ապա ժամադիր եղեն միմե":* 15 Ոմանք. *Երկուք միայն աղջ":* 16 Ոմանք. *Եւ ոչ ոք էր անդ:* 17 Յօրինակին. *Եւ ասէ զաղջկունսն:* Ոմանք. *Եւղ և աւճառ:*

18 Ոմանք. *Որպէս և ասաց նոցա... և ելին ընդ կողմանէ դր"... և ոչ տեսին զծերսն:* 20 Օրինակ մի. *Եւ քո Հաւանեալ յանձն առ և լե՛ր ընդ մեզ:* 22 Բազումք. *Յոգւոց եՀան:* Ոմանք. *Եթէ զայդ գործ գործեցից:* 23 Ոմանք. *Բայց լաւ լիցի ինձ:* 24 Ոմանք. *Եւ երկու ծերքն կից:* 26 Օրինակ մի. *'Ի մէջ բուրաստանի:* Բազումք. *Ընդ նա անցեալ իցեն:* 27 Ոմանք յաւելուն. *Զամօթի Հարան ծառայքն և ծնողքն յոյժ:* 28 Ոմանք. *Եկին և երկոքին ծերքն անօրէնք մտօք:* 34 Ոմանք. *Ծերքն երկոքեան 'ի միջոյ ժողովրդենէն, եդին:* 36 Ոմանք. *Միայն զնայաք 'ի մէջ... դա անդ:* 37 Ոմանք. *Եւ եկն առ դա պատանի ոմն որ թաքուցեալ էր:* 40 Ոմանք. *Եւ չկամեցաւ պատ":* 43 Ոմանք. *Եւ դու գիտես:* 45 Ոմանք. *Տանէին զնա 'ի կորուսանել:* 47 Ոմանք. *Եւ ամենայն ժողովուրդն դարձան առ:* 48 Ոմանք. *Եւ կաց 'ի միջի՝ և ասէ:* 49 Ոմանք. *Դարձիք յատեանն, զի սուտ վկայեցին զնմանէ:*

ասէ ցնոսա Դանիէլ. Մեկնեցէք զդոսա ’ի միմեանց ’ի
բա՛ց և քննեցո՛ւք զդոսա: 52Իբրև մեկնեցան ’ի միմեանց,
կոչեաց զմին ’ի նոցանէ և ասէ ցնա. Ա՛յ հնացեալ ա-
ւուրբք չարութեան. այժմ ահա եկին հասին մեղք քո՝ զոր
գործէիր յառաջագոյն: 53Զի դատէիր զդատաստանս անի-
րաւութեամբ, զանմեղս դատապարտէիր, և զվնասակարս
արձակէիր. ուր Աստուծոյ ասացեալ էր՝ թէ զանմեղն և
զարդարն մի՛ սպանանիցես: 54Բայց արդ՝ եթէ տեսե՞ր զդո-
սա, ընդ որո՞վ ծառով հասեր առ դոսա՝ մինչ խօսէին ընդ
միմեանս: Եւ նա ասէ. Ընդ հերձեա՛ւն: 55Ասէ Դանիէլ. Բար-
ւո՛ք ստեցեր ’ի քոյին գլուխդ. ահաւասիկ հրեշտակի Աս-
տուծոյ առեալ հրաման, հերձցէ՛ զքեզ ընդ մէջ: 56Եւ ’ի
բաց մերժեաց զնա: Հրամայեաց ածել զմեւսն, և ասէ ցնա.
Զաւա՛կ Քանանու՝ և ո՛չ Յուդայ. գե՛ղ դորա պատրեա՛ց
զքեզ՝ և ցանկութիւն շրջեա՛ց զսիրտ քո: 57Այդպէս առնէիք
զդստերս Իսրայէլի, և նոքա առ երկիւղի մերձենային առ
ձեզ. այլ և ո՛չ դուստրդ Յուդայ կալաւ յանձին զանօրէնու-
թիւնս ձեր: 58Բայց արդ ասա՛ ինձ, ընդ որո՞վ ծառով հա-
սեր առ դոսա մինչդեռ խօսէին ընդ միմեանս: Եւ նա ասէ.
Ընդ սղոցեա՛ւն: 59Ասէ ցնա Դանիէլ. Բարւո՛ք ստեցեր և դու
’ի քոյին գլուխ, զի կայ աւասիկ հրեշտակ Աստուծոյ, սուսեր
մերկ ’ի ձեռին սղոցե՛լ զքեզ ընդ մէջ՝ զի սատակեսցէ զքեզ:
60Եւ աղաղակեաց ամենայն ժողովուրդն ’ի ձայն մեծ, և օր-
հնեցին զԱստուած որ ապրեցուցանէ զյուսացեալս իւր: 61Եւ
յարեա՛ն ’ի վերայ երկուց ծերոցն. քանզի յանդիմանեա՛ց
զնոսա Դանիէլ ’ի նոցին բերանոց սո՛ւտ վկայս. և արա-
րին ընդ նոսա՝ որպէս և եդին չարութիւն ’ի մտի առնե՛լ
ընդ ընկերի, 62ըստ օրինացն Մովսիսի. և սպանին զնոսա.
և ապրեցա՛ւ արիւն արդար յաւուր յայնմիկ: 63Իսկ Քեղկեա
և կին նորա օրհնեցին զԱստուած վասն դստերն իւրեանց
Շուշանայ՝ հանդերձ Յովակիմաւ արամբ նորա, և ամենայն
ազգականօք նորա. զի ո՛չ գտան իրք գարշութեան ’ի նմա:
64Եւ Դանիէլ եղև մե՛ծ առաջի ժողովրդեանն յօրէ յայնմանէ
և անդր:

Տեսիլ Երկրորդ:

Բ 1 Յամին երրորդի թագաւորութեանն Յովակիմայ արքայի
Յուդայ. ե՛կն Նաբուքոդոնոսոր արքայ Բաբելացւոց յԵրու-
սաղէմ, և պաշարեաց զնա: 2Եւ ետ Տէր ’ի ձեռս նորա
զՅովակիմ արքայ Յուդայ, և ’ի մասնէ սպասուց տանն
Աստուծոյ. և տարա՛ւ զայն յերկիրն Սենայար ’ի տուն աս-
տուծոյ իւրոյ. և զսպասն եմո՛յծ ’ի տուն գանձի աստուծոյ
իւրոյ: 3Եւ ասէ թագաւորն ցԱզփանէս ներքինապետ իւր,
ածել յորդւոց գերութեանն Իսրայէլի, և ’ի զաւակէ թա-
գաւորութեանն, և ’ի Պարթևաց, 4մանկունս անարատս՝
գեղեցիկս երեսօք, և խելամուտս ամենայն իմաստութեան՝
և հմուտս գիտութեան, մտավարժս հանճարով՝ և զօրա-
ւորս, կա՛լ ’ի տաճարին առաջի թագաւորին. և ուսուցանել
նոցա դպրութիւն, և զլեզու Քաղդէացւոց: 5Եւ կարգեաց
նոցա թագաւորն ռոճիկս օր ըստ օրէ ’ի սեղանո՛յ արքայի,
և ’ի գինւոյ զոր ինքն ըմպէր. սնուցանել զնոսա ամս երիս.
և ապա՛ կացուցանել առաջի թագաւորին: 6Եւ էին ’ի նոսա
յորդւոցն Յուդայ՝ Դանիէլ, և Անանիա, և Միսայէլ, և Ա-
զարիա: 7Եւ եդ նոցա ներքինապետն անուանս. Դանիէլի՝
Բաղտասար. և Անանիայի՝ Սեդրաք, և Միսայէլի՝ Միսաք,
և Ազարիայ՝ Աբեդնագով: 8Եւ ե՛դ Դանիէլ ’ի մտի իւրում
չճաշակել ’ի սեղանոյ թագաւորին, և ո՛չ ’ի գինւոյ ըմպելւոյ
նորա. և աղաչեաց զներքինապետն զի մի՛ ճաշակեսցէ:
9Եւ ետ Աստուած զԴանիէլ ’ի շնո՛րհս և յողորմութիւն ա-
ռաջի ներքինապետին: 10Եւ ասէ ներքինապետն ցԴանիէլ.
Երկնչի՛մ ես ’ի տեառնէ իմմէ արքայէ, որ կարգեաց ձեզ
զկերակուրդ ձեր և զըմպելի. գուցէ՛ տեսանիցէ զերեսս ձեր
տրտմագոյնս քան զայլոց մանկանց հասակակցաց ձերոց.
և առնիցէք զիս գլխապա՛րտ թագաւորին: 11Եւ ասէ Դա-
նիէլ ցԱմեղասադ, զոր կացուցեալ էր ներքինապետն ’ի
վերայ Դանիէլի՝ և Անանիայ՝ և Միսայէլի՝ և Ազարիայ:
12Աղէ փորձեա՛ զծառայս քո աւուրս տա՛սն, և տացեն մեզ
ունտս՝ և կերիցուք, և ջո՛ւր արբցուք. 13և երևեսցին առաջի
քո գոյնք մեր, և գոյն մանկանցդ՝ որ ուտեն զսեղան թա-
գաւորին. և որպէս տեսանիցես արասջի՛ր ընդ ծառայս քո:
14Եւ անսա՛ց նոցա՝ և փորձեաց զնոսա աւուրս տասն: 15Եւ
յետ կատարելոյ աւուրցն տասանց, երևեցան երեսք նոցա
նմա՝ բարիք, և հզօրք մարմնով քան զամենայն մանկունսն
որ ուտէին զսեղան թագաւորին: 16Եւ առնոյր Ամեղասադ
զընթրիս նոցա, և զգինի ըմպելւոյ նոցա, և տայր ունտս
չորեցունց մանկանցն: 17Եւ ետ նոցա Աստուած իմաստու-
թիւն և հանճար յամենայն դպրութեան՝ և իմաստութեան.
և Դանիէլ խելամո՛ւտ էր ամենայն տեսլեան երազոց: 18Եւ
յետ կատարածի աւուրցն՝ հրամա՛ն ետ թագաւորն ածել
զնոսա. և ա՛ծ զնոսա ներքինապետն առաջի Նաբուքոդո-
նոսորայ. 19և խօսեցաւ ընդ նոսա արքայն: Եւ ո՛չ գտան
յամենայնի նման Դանիէլի՝ և Անանիայ՝ և Միսայէլի՝ և
Ազարիայ. և կային առաջի թագաւորին: 20Եւ յամենայն
բանս իմաստութեան և գիտութեան զոր խնդրէր ’ի նո-
ցանէ թագաւորն՝ գտանէր զնոսա տասնպատիկ առաւե՛լ
քան զամենայն գէտս և զմոգս որ էին ’ի թագաւորութեան
նորա:

Տեսիլ Երրորդ:

21Եւ եղև Դանիէլ մինչև յամս Կիւրոսի արքայի:
2 Յամին երկրորդի թագաւորութեան իւրոյ, ետես երա՛զ Գ
Նաբուքոդոնոսոր. և յիմարեցա՛ւ ոգի նորա, և քուն հատա՛ւ
’ի նմանէ: 2Եւ ասէ թագաւորն. Կոչեցէք զգէտս, և զմոգս,
և զկախարդս, և զքաղդեայս, պատմե՛լ թագաւորին զերազ
իւր: Եւ եկին կացին առաջի թագաւորին: 3Եւ ասէ ցնոսա
թագաւորն. Երա՛զ տեսի, և յիմարեցաւ ոգի իմ խելամուտ
լինել երազոյն: 4Եւ խօսեցան քաղդեայն ընդ թագաւորին
Ասորերէն. Արքայ յաւիտեա՛ն կեաց. ասա՛ դու զերազն ծա-
ռայից քոց, և զմեկնութիւն նորա ասասցո՛ւք: 5Պատաս-
խանի ետ արքայն և ասէ ցքաղդեայսն. Բանն վերացա՛ւ
յինէն. արդ եթէ ո՛չ ցուցանիցէք ինձ զերազն՝ և զմեկնու-
թիւն նորա՝ ’ի կորո՛ւստ լինիցիք, և տունք ձեր յաւա՛ր լինի-
ցին: 6Ապա թէ զերազն՝ և զմեկնութիւն նորա ցուցանիցէք
ինձ՝ պարգևս և տուրս բազումս՝ և պատիւ առնուցուք
յինէն. բայց միայն զերազն և զմեկնութիւն նորա պատ-
մեցէք ինձ: 7Պատասխանի՛ ետուն կրկին անգամ, և ա-
սեն. Ասասցէ արքայ զերազն ծառայից իւրոց, և զմեկնու-
թիւն նորա պատմեսցուք: 8Պատասխանի ետ արքայ և ա-
սէ. Ճշմարտի՛ւ գիտեմ եթէ ժամավաճառ լինիք, զի տեսէք
թէ բանն վերացաւ յինէն: 9Արդ՝ եթէ զերազն ո՛չ պատմիցէք
ինձ, գիտեմ զի բան սուտ և զեղծուցանելի՝ միաբանեալ
էք ասել առաջի իմ մինչև ժամանակն անցցէ. ասացէ՛ք
ինձ զերազն իմ, և գիտացից եթէ և զմեկնութիւն նո-
րա պատմելո՛ց էք ինձ: 10Պատասխանի ետուն միւսանգամ
քաղդեացիք առաջի թագաւորին՝ և ասեն. Ո՛չ գոյ մարդ
’ի վերայ երկրի՝ որ զբա՛ն թագաւորի կարող է ցուցանել.
զի ամենայն թագաւոր մեծ և իշխան, բա՛ն զայդպիսի ո՛չ

---

52 Ոմանք. Եւ իբրև մեկնեցան... այժմ, եկին հասին: 53 Օրի-նակ մի. Զի առնէիր զդատաստան անիրաւութեամբ... որում Աս-տուծոյ ասացեալ էր: 54 Օրինակ մի. Թէ տեսեր զդա՝ ասա՛ ընդ որո՞վ ծառով տեսեր զդոսա մինչդեռ խօսէին: 56 Ոմանք. Եւ հրա-մայեաց ածել: 57 Ոմանք. Այլ ոչ և դուստր Յու՞... զանօրէնու-թիւնդ ձեր: 59 Ոմանք. Աւադիկ հրեշտակ Աստուծոյ սուսեր ’ի ձե-ռին... սատակեսցէ զձեզ: 61 Օրինակ մի. Բերանոց սուտ վկա-յիցն: 62 Ոմանք. Արիւն արդարոյ յա՞: 63 Ոսկան. Օրհնեցին զՏէր: Ոմանք. Եւ ամենայն ազգականօքն. զի: 1.2 ’Ի Բաղո–մս պակա-սի. ’Ի Սենայար ’ի տուն աստուծոյ իւրոյ. և զսպասն եմոյծ ’ի տո–ն Գանձի աստո–ծոյ Ի–րոյ: Ո–ր օրինակ մի. Եւ տարաւ զայն յերկիրն իւր բարի տուն աստուծոյ իւրոյ և զսպասն ե՞: 3 Ոմանք. ՑԱսփանէզ ներքինապետն: 4 Ոմանք. Ամենայն իմաստութեամբ: 5 Ոմանք. ’Ի սեղանոյ թագաւորին... սնուցանել զնոսա ամիսս ե-րիս: 7 Ոմանք. Եւ Անանիայ՝ Սեդրագ, և Միսայէլի՝ Միսագ: 8 Ո-մանք. Ոչ ճաշակել ’ի սեղանոյ: Ոսկան. Եւ ոչ ’ի գինւոյ և յըմպելւոյ նորա:

9 Օրինակ մի. Եւ ետ Աստուած Դանիէլի շնորհս առաջի ներքինա՞: 10 Ոմանք. Տրամագոյն քան զայ՞: Յօրինակին պակա-սէր. Եւ առնիցէք զիս գլխապարտ: 11 Ոմանք. ՑԱմաղեսադ: Իսկ Ոսկան. ցՄալասադ: 12 Ոմանք. Եւ ջուր՝ և արբցուք: Իսկ Ոս-կան. զի արբցուք: 13 Օրինակ մի. Եւ որպէս տեսանիցես այն-պէս արասցես ընդ ծառայս: 16 Ոմանք. ՑԱմաղեսադ: Իսկ Ոս-կան. ցՄալասադ: 17 Ոմանք. Տեսլեան և երազոց: 19 Ոմանք. Եւ ոչ գտան յամենեսին նման Դա՞: 20 Ոմանք. Եւ յամենայն բան իմաս՞: 21 Ոմանք. Մինչև յամի Կիւ՞: Ոսկան. Բայց եղև Դանիէլ մինչև յամն առաջներորդ Կիւրոսի ար՞: Յօրինակին. Կիւրոսի ար-քայ: 2.1 Օրինակ մի յաւելու. Նաբուքոդոնոսոր արքայ: 2 Օրինակ մի. Եւ ասաց թագաւորն կոչել զամենայն գէտս և զմո՞: 4 Բա-զումք. Եւ խօսեցան քաղդեայքն: Ոմանք. Յաւիտեան կաց: 6 Ո-մանք. Ապա եթէ... ցուցանէք ինձ: 7 Օրինակ մի. Պատասխանի ե-տուն քաղդեայքն կրկին: 9 Ոմանք. Ոչ պատմէք ինձ... մինչև ժա-մանակ անցցէ: